

Asia: VN/14613/2023

Ympäristöministeriön asetus purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit pykälään 1, Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvitys:

Selvitysten antamisen tulisi onnistua helposti ja yksinkertaisesti samassa tietojärjestelmässä kuin rakentamisluvan hakeminen. Tällä hetkellä rakennusjätteen raportointi tapahtuu esimerkiksi Lupapisteen sisällä. Asetus keskittyy kierrätettäviin materiaaleihin ja jättää uudelleenkäytettävien rakennusosien ja materiaalien raportoinnin vapaaehtoiseksi. Tässä suhteessa asetus ei riittävästi edistä rakentamisen kiertotaloutta, erityisesti uudelleenkäyttöä.

Selvitystä ei rakentamislain tarkoittamalla tavalla edellytetä hankkeissa, joissa purkumateriaalien määrä on vähäinen. Perustelumuistiossa on avattu sivulla 7 tarkemmin vähäisyyden arviointia.

Perustelumuistiossa on esitetty arvioinnin lähtökohtana, että kaikki kokonaisten rakennusten purkuhankkeet sisältyisivät selvitysvelvoitteen piiriin ja toisaalta, että yksittäiset kylpyhuoneremontit tai yksittäisten asuntojen remontit eivät selvitystä edellyttäisi.

Miten vähäisyyttä tulisi näkemyksesi mukaan hankkeissa soveltaa?

Rajaus yksittäisiin kylpyhuoneremontteihin ja yksittäisten asuntojen remonteihin on sinänsä sopiva, mutta ei suinkaan yksiselitteinen. Jotta määräys ei johtaisi kirjaviin tulkintoihin kunnissa, olisi parempi rajata "vähäisyys" selkeästi, esimerkiksi purkukohteen neliönä tai kuutioina (100m² ja 300m³) tai arvioidun pois kuljetettavan purkumateriaalin ja rakennusjätteen määrällä kiloina tai kuutioina. Tarkoituksenahan on rajata pois kohteet, joissa syntyy vähän pois kuljetettavaa ainesta määrällisesti eikä prosentuaalisesti.

Kommentit pykälään 2, Purkumateriaalit:

Selvityksessä raportoitavien tietojen tulisi olla jaotteluiltaan, nimikkeiltään ja yksiköiltään yhdenmukaiset tai helposti integroitavissa materiaaliselvityksessä raportoitavien tietojen kanssa, jotta tietojen ristiinhyödyntäminen olisi sujuvaa ja selvitys palvelisi myös uudelleenkäyttöä.

Jaotteluissa on myös ongelmakohtia, kuten lasi, josta osa on kierrätettävää ja osa ei. Kuinka silloin tulee menetellä? Pitäisikö ne esimerkiksi vielä erotella erikseen?

Ehdotuksessa on kaksi eri vaihtoehtoa pykäläksi 2 koskien selvityksen keskeistä sisältöä, purkumateriaaleja. Kumpaa jaottelua tulisi näkemyksesi mukaan käyttää asetuksessa? Vaihtoehto A:ssa on esitetty purkumateriaalien jaottelu kierrätyksen ja hyödyntämisen näkökulmasta, minkä vuoksi jaottelu poikkeaisi hieman jäteasetuksen 26 §:n rakennus- ja purkujätteen erilliskeräysvaatimuksista. Tarkemmat perusteet poikkeamiselle on esitetty perustelumuistiossa sivuilla 8-9.

Vaihtoehto A

Kommentit valintaasi

Vaihtoehto A tukisi paremmin tämän selvityksen ja materiaaliselosteen yhteensovittamista. Se on myös tarkoituksenmukaisempi ajatellen purkumateriaalien hyödyntämistä, vaikka eroaakin jäteasetuksen erilliskeräysvelvoitteesta. Tässä on mahdollista ottaa mineraalivillan lisäksi huomioon myös muut eristeet, jotka on mahdollista eritellä vähimmäisvaatimusta tarkemmin mineraalivillan, puukuitueristeisiin, vaahtolasiin ja kevytsoraan. Ne vain pitää eritellä erikseen.

Kommentit pykälään 3, Vaarallisia aineita sisältävät purkumateriaalit:

ei kommentoitavaa

Kommentit pykälään 4, Maa- ja kiviainekset:

Olisi hyvä käyttää vakiintunutta, jo olemassa olevaa jaottelua.

Suomessa joudutaan useissa rakennus- ja maanrakennuskohteissa siirtämään ja läjittämään muualle suuria määriä mahdollisesti käyttökelpoista savea. Åboakademin, GTK:n ja Turun ammattikorkeakoulun SARA-hanke kehittää uudenlaisia ratkaisuja kierrätettyjen savimassojen hyödyntämiseen ja maamassojen käsittelyyn. Paikallisia kaivuusavia voisi käyttää hyödyksi savirakentamisessa sen sijaan, että ne sijoitetaan esim. kaupunkien ylijäämämassojen läjitysalueille. Rakentamisessa tulisikin pyrkiä lajittelemaan kaivuuseen, jossa savimaat erotellaan ja kierrätetään. Nyt suurin osa puhtaista ylijäämämaista päättyy samaan kasaan jätteeksi. Ylijäämämaa-ainesta kertyy Suomessa huomattavia määriä, vuosittain arviolta 20-30 miljoonaa tonnia.

Kommentit pykälään 5, Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen päivittäminen:

Päivittäminen lopulliseen ja todelliseen tilanteeseen on hyvä.

Kommentit pykälään 6, Tietojen ilmoittaminen:

ei kommentoitavaa

Kommentit pykälään 7, Voimaantulo:

ei kommentoitavaa

Muita huomiota ASETUKSEEN liittyen:

Korjausrakentamistyömailla uudistavan purkamisen kohteissa on valitettavan usein nykyisin se, että rakennus silputaan paikalla ja jätejakeet ”lajitellaan” purkukasasta. Tästä on päästävä pois ja siinä suhteessa asetus on oikeansuuntainen, mutta ei vielä riittävä maalle, joka haluaa olla kiertotalouden edelläkävijä.

Uudelleen käytettävien rakennusosien ja purkumateriaalien kohdalta asetus on puutteellinen eikä tue kiertotalouden tavoitteellista ansaintalogiikkaa. Kiertotalouden periaatteiden mukaan jouduttaessa purkamaan rakennuksia tai sen osia, tulee suosia ensisijaisesti rakennusosien uudelleenkäyttöä ja vasta toissijaisesti rakennusmateriaalien kierrättämistä raaka-aineena. Asetuksen ei tule palvella vain jäteraportointia vaan aidosti myös rakentamisen kiertotalouden edellytysten parantamista. Materiaalien ilmoittaminen pelkästään tonneina ei palvele eikä edistä uudelleenkäyttöä, vaan siihen tarvitaan sijainti-, kelpoisuus-, lukumäärä- ja mittatietoa.

Asetus keskittyy purkumateriaalien kierrättämisen, mitä ei tule pitää riittävänä eikä jätehierarkian mukaisena. Uudelleen käytettävien rakennusosien raportointi on vapaaehtoista, mikä ei ohjaa vielä riittävästi niiden uudelleenkäyttöön, minkä pitää olla jatkossa oleellisena tavoitteena. Myös näiden ilmoittamisen tulisi olla jatkossa pakollista.

Huomioita ja kommentteja PERUSTELUMUISTION sisältöön:

Asetus keskittyy purkumateriaalien kierrättämisen, mutta perustelumuiستiossa otetaan esille myös rakennusosien uudelleenkäyttö. Asetuksessa uudelleen käytettävien rakennusosien raportointi on vapaaehtoista, mikä ei ohjaa vielä riittävästi niiden uudelleenkäyttöön, minkä myös pitää olla jatkossa oleellisena tavoitteena. Tätä tukisi järjestelmä, jossa aidosti hyödynnettäville rakennusosille luotaisiin laatuluokitus, joka auttaisi uudelleen käyttäjää valinnoissa. Purkukartoitus.fi-sivuilla on jo nyt olemassa luokitus uudelleenkäyttöön soveltuvien rakennusosien käyttökelpoisuudesta (heikko jne) sekä mahdollisuus luoda myynti-ilmoitus ja lisätä kuvia. Perustelutekstissä ehdotettu järjestelmän integraatio Materiaalitorille edesauttaisi myös rakennusosien uudelleenkäytettävyyttä.

Uudelleenkäyttöä hankaloittaa tällä hetkellä se, ettei tietoa uudelleen käytettävistä osista ole saatavilla uuden kohteen hankesuunnitteluvaiheessa. Tähän auttaisi myös perustelutekstissä mainittu purkukartoituksen laatiminen riittävän aikaisessa vaiheessa, jotta on tiedossa ja tiedotettavissa jo etukäteen, mitä materiaaleja ja rakennusosia on tulossa purkuun. On tärkeää tunnistaa uudelleenkäyttö potentiaalia omaavat rakennustuotteet ja -osat ja valmistautua irrottamaan ne ehjinä uudelleen käytettäväksi.

Keskeistä on huolehtia myös siitä, ettei ongelmaksi jatkossa muodostu osaamisen puute sekä inventointi- että purkuvaiheessa eri puolilla Suomea. Koulutuksen riittävydestä tulee huolehtia.

Toinen uudelleen käyttöä hidastava seikka on urakoitsijoiden asenne. Tilaajaa on usein vaikeaa saada suostumaan kierrätettyjen osien uudelleen käyttöön, koska urakoitsijat eivät anna niitä käytettäessä työlle takuuta. Uudelleenkäytettäville rakennusosille tulee luvanvaraisessa rakentamisessa osoittaa rakennuspaikkakohtainen kelpoisuus. Tätä edistäisi oleellisesti uudelleenkäytettävistä rakennusosista saatavilla olevan teknisen tiedon systemaattinen kerääminen ja dokumentointi jo ennen rakennusosien irrottamista. Käytännössä tällä hetkellä on ollut

mahdollista kierrättää purkutiliä jossain määrin ja pieniä osia, kuten esimerkiksi oven vetimiä. Ikkunoita on ollut vaikeaa saada säilymään edes alkuperäisessä kohteessa ja paikassaan ja valurautapattereiden kierrätys ei onnistu, koska ne eivät toimi nykytekniikalla. Kelpoisuuden osoittaminen ei ole ollut helppoa siitä huolimatta, että rakennusosat kuitenkin olisi korjattuina saatu jättää käyttöön vanhalla sijainnillaan. On epä johdonmukaista vaatia siirrettäviltä rakennusosilta enemmän, kuin samoilta osilta paikoilleen jätettyinä.

Korpelainen Heini

Suomen Arkkitehti liitto - Rakennussuunnittelun sekä korjausrakentamisen ja rakennusperinnön toimikunnat